

OP DE BRES VOOR MARKANTE BOOM

POOT EEN POPULIER!

AMPER TWINTIG JAAR GELEDEN DRUKTE DE POPULIER NOG EEN ZWAAR STEMPEL OP HET NEDERLANDSE LANDSCHAP. IN LANGE RIJEN LANGS KANALEN EN ALS EERSTE BOSVORMER IN DE POLDERS BEPAALDE DEZE BOOM HET AANZICHT. MAAR DE POPULIER VERDWIJNT IN RAP TEMPO. VOLSTREKT TEN ONRECHTE, VINDT PATRICK JANSEN VAN STICHTING POPULIER.

TEKST: MARIO BROEKHUIS. FOTOGRAFIE: LODE GREVEN

Van uitsterven zal misschien nog geen sprake zijn, maar overal in Nederland leggen de populieren massaal het loodje. Oudere bomen gaan tegen de vlakke en nieuwe aanplant vindt bijna niet meer plaats. De populier is in ongenade gevallen. Patrick Jansen van Stichting Populier luidt de noodklok voor deze oer-Hollandse boomsoort die al eeuwen het landschap heeft bepaald. "De populier zit om totaal verkeerde redenen in het verdomhoekje. De vakkennis op het gebied van de populier is namelijk zoek. Een hele generatie heeft er nooit iets over geleerd en ziet de populier alleen maar als productieboom. Zeker in de jaren negentig gold dat 'productie' per definitie slecht was voor de natuur. Toen kwam de weerzin tegen houtproductie en houtoogst in een stroomversnelling. De associatie met productie is de populier noodlottig geworden."

Patrick schat dat twintig jaar geleden nog rond de 600.000 jonge populiertjes per jaar in Nederland werden gepoot; inmiddels is dat aantal tot onder de 40.000 gezakt. Dat is een fractie van wat er jaarlijks aan oudere bomen wordt omgezaagd.

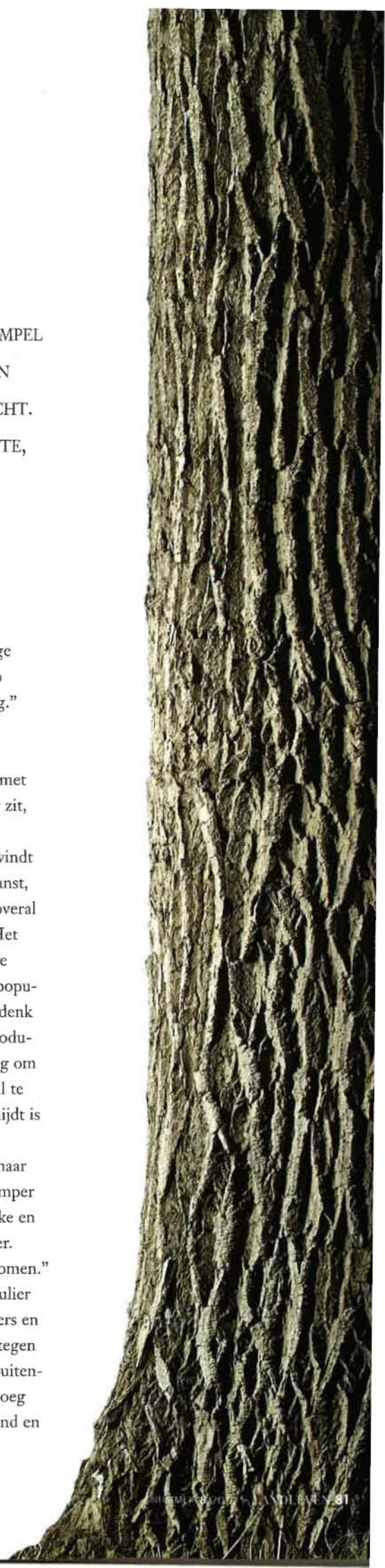
"De typische populierenlandschappen zie je verdwijnen en daarmee raakt Nederland iets heel kenmerkends kwijt. De dichter Hendrik Marsman zag in Herinnering aan Holland

'rijen ondenkbaar ijle populieren als hoge pluimen aan den einder staan'. Dat is zo langzamerhand niet meer van toepassing."

SCHOONHEID

De Stichting Populier, waarvan Patrick met zijn bosbouwachtergrond in het bestuur zit, wil iets doen aan het verdwijnen van de inheemse boom. Populieren zijn mooi, vindt Patrick: "In de dichtkunst, de schilderkunst, fotografie, literatuur en volksverhalen, overal speelt de populier een belangrijke rol. Het gaat er bij mij niet in dat het geen mooie boom zou zijn. Er zijn mensen die een populier onnatuurlijk vinden, gekunsteld. Ik denk dat dit vooral met zijn imago als houtproducent te maken heeft. Het is toch prachtig om een lange rij populieren langs een kanaal te zien? Zo'n lijn die het landschap doorsnijdt is van een architectonische schoonheid."

"Ze noemen de eik vaak de woudreus, maar eigenlijk is dat de populier. Hij kan in amper zestig jaar uitgroeien tot een enorm dikke en hoge boom. Dat maakt hem zo bijzonder. De populier is de Formule 1 onder de bomen." Het wil er bij Patrick niet in dat de populier verdwijnt. Waterschappen, wegbeheerders en terreineigenaren spelen een rol om dat tegen te gaan. Maar ook particulieren in het buitengebied, vindt hij. Die hebben reden genoeg om de populier aan te poten langs weiland en

Kies de beste

Er zijn zo'n 35 verschillende soorten populieren en een kleine honderd rassen (klonen). Opvallend is de Italiaanse populier die waarschijnlijk door de Romeinen is meegebracht: kaarsrechte 'palen' die in vorige eeuwen als windbrekers rond boerenerven en boomgaarden dienden. Andere soorten lijken eerder op een eik dan op het clichébeeld van de populier of hebben blad zo fijn als dat van een wilg. Bij het kiezen van een soort of ras om nieuw aan te planten zijn tal van criteria te bedenken. De nieuwere generaties rassen zijn vooral gericht op houtproductie en met name de oude rassen passen bij het echte landleven. In Gelderland groeit van origine de Gelrica, terwijl in het vroegere Brabant met name de Marilandica op grote schaal is gepoot. Die twee en ook de oud-Hollandse Robusta zijn cultuurassen die het in grote delen van Nederland van oudsher prima doen. In uiterwaarden en beekdalen waar het draait om de natuurwaarden komt eerder de inheemse zwarte populier in aanmerking, een soort die bovendien goed tegen zeewind kan en op zware klei kan groeien. Op www.populetum.nl is een overzicht te vinden.

Hoge leeftijd

De populier heeft de naam snel dood te gaan. Ten onrechte, stelt Patrick Jansen. "Hij groeit sneller en heftiger dan andere bomen. Niet alleen de opbouw, ook de afbraak verloopt in dat hoge tempo. Hij heeft een relatief korte biologische leeftijd. Maar die is niet zo kort als menigeen denkt, want de oudste populier is meer dan tweehonderd jaar. Het is onzin dat een populier na twintig of dertig jaar sterft." Patrick kan wel verklaren hoe dat misverstand is ontstaan. Populieren zijn nu eenmaal snel dik en daarmee kaprijp, al zijn ze dan nog niet halverwege hun biologische leeftijd. Het kappen gebeurt meestal niet omdat een populier op instorten staat, maar omdat het hout naar de zagerij kan.

Actievoerders

Zullen onze kenmerkende populieren-landschappen verdwijnen, vraagt de stichting Populier zich af. Maken we straks geen klompen meer van populier? Zullen de zeldzame nauwe korfslak, de wiewelaar en de populierenzijdetruffel hun habitat verliezen? Zo'n vaart zal het niet lopen, maar het gaat niet goed met de populier in Nederland en Vlaanderen. De stichting wil daarin verandering brengen. Meer info op www.populierenland.com

sloten. "Vanuit de cultuurhistorie - die boom hoort hier gewoon thuis - maar ook vanuit ecologisch oogpunt is het een interessante soort. Er zijn ontelbare insectensoorten aan gebonden, veel meer dan aan bijvoorbeeld de es. En meer insecten betekent meer vogels. Heel veel paddenstoelen zijn specifiek gebonden aan populieren, er zijn wel dertien soorten paddenstoelen met 'populier' in hun naam. Er zijn zeldzame slakkensoorten die alleen voorkomen in het strooisel van de populier en rijen populieren zijn belangrijke oriëntatiepunten voor vleermuizen." Patrick somt probleemloos nog tal van voorbeelden op waarom de populier bijdraagt aan een rijkere leefomgeving. Zo laat de kroon van een popu-

Tips om te poten

- Geef een populier de ruimte. Plantafstand in bosverband: 8 x 8 of 10 x 10 meter.
- Plantafstand in rij: 7 meter is gemiddeld, maar u kunt naar keuze variëren van 4 tot 12 meter.
- Plant niet te dicht in de buurt van bebouwing.
- Populier hoort niet op droge zandgrond of echt veen, wel op klei en leemhoudend zand.
- Kies bewust een bepaalde soort of kloon.
- Zaag een scheut van een oude boom en druk deze voor een derde in de grond.
- Kies een stek met top.
- Wat stalmest rond de boom helpt het boompje op weg.
- Bij mogelijke wildschade: gebruik wildbeschermers (kunststof om stam gewikkeld).
- Binnen graasbereik van vee: gebruik een boomkorf van gaas.
- Poten kan tot in het vroege voorjaar, tot net voor het uitlopen van de knoppen.
- Als ondergroei komt vanuit cultuurhistorisch oogpunt zwarte els in aanmerking. Hieruit kan later elzenhakhout worden gevormd.
- Andere geschikte struiken om onder populieren aan te planten zijn onder andere hazelaar, veldesdoorn, liguster, kornoelje en vogelkers.

lier relatief veel licht door en kan er van alles onder groeien. Het blad verteert gemakkelijk en vormt daardoor een uitstekende voedingsbodem voor bijvoorbeeld de bosanemoon.

ORCHIDEEËN

“Dat hier en daar onder een populierenbos veel brandnetels groeien heeft helemaal niets met die populier te maken, wel met het feit dat het dan om stikstofrijke voormalige landbouwgrond gaat”, weerlegt hij nog een misvatting. De bomenliefhebber zag in een stokoud Vlaams populierenbos een schat aan orchideeën en andere zeldzame soorten. “Die groeien daar omdat het een oude bosgroeiplaats is, dus er was nog zaad aanwezig

van die soorten en de populier geeft het de kans om te ontkiemen.”

Redenen te over voor een reddingsactie voor de ‘peppel’, zoals de populier vaak wordt genoemd. Maar een populier hoort niet in een stedelijke omgeving, daar is Patrick van overtuigd. Het is een robuuste boom die de ruimte nodig heeft om fors te kunnen groeien en na verloop van tijd te kunnen sterven of ge oogst te worden. “Je moet goed nadenken waar een populier tot zijn recht komt”, waarschuwt hij. Wie dat doet kan zonder kosten en met minimale inspanning een populiertje poten: steek een tak in de grond en de boom groeit. Zo simpel is het om de populier in het Nederlandse landschap te behouden. ☐

